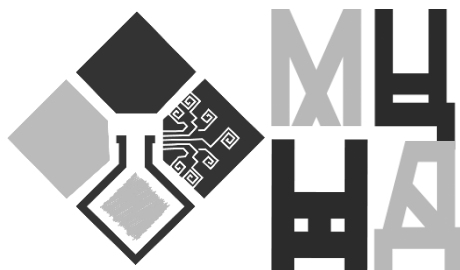

ЗБІРНИК НАУКОВИХ
ПРАЦЬ З МАТЕРІАЛАМИ
III МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ НАУКИ

| 14 червня 2024 рік
м. Суми, Україна

Вінниця, Україна
«UKRLOGOS Group»
2024

СЕКЦІЯ X. ПОЖЕЖНА ТА ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ольга Бабаджанова

ORCID ID: 0000-0003-0607-4791

*канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри цивільного захисту
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна*

Олександр Любовецький

*старший викладач кафедри цивільного захисту
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна*

Світові тенденції до посилення загроз природного і техногенного характеру, активізація терористичної злочинності, збільшення кількості та підвищення складності кібератак, а також пошкодження інфраструктурних об'єктів у регіонах України внаслідок збройного конфлікту засвідчують нагальність розгляду питання захисту систем, об'єктів і ресурсів, які є критично важливими для функціонування суспільства, соціально-економічного розвитку держави та забезпечення національної безпеки. Захист критичної інфраструктури є складовою частиною забезпечення національної безпеки України. [1, 2].

Найбільш уразливими стають значні військові об'єкти, підприємства оборонного комплексу, адміністративні будівлі, фінансові установи, енергетичні, водопостачальні, інформаційно-телекомунікаційні та інші компанії, що відповідають за життєзабезпечення цілих територій, ті об'єкти, які прийнято називати критично важливими. Йдеться про такі об'єкти критичної інфраструктури, порушення функціонування або руйнування яких може призвести до найсерйозніших наслідків для соціальної та економічної сфери держави, негативно вплинути на рівень її обороноздатності та національної безпеки, а також підтримання життєво важливих функцій у суспільстві. Зокрема, це - великі стратегічні підприємства оборонної галузі, гідротехнічні споруди, нафто-, газо-, продуктопроводи, електромережеві системи, пункти зберігання стратегічних запасів нафти і газу, транспортні вузли та інші об'єкти, пошкодження, руйнування або виведення з ладу яких може спричинити для суспільства катастрофічні наслідки. Це ставить перед країною та суспільством складне завдання захисту стратегічно важливих об'єктів від реальних і потенційних загроз.

Щоб визначити рівень вимог щодо забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури (ОКІ) відповідно до рівня їх важливості для забезпечення окремих життєво важливих функцій у межах секторів критичної інфраструктури, здійснюється категоризація об'єктів критичної інфраструктури відповідно до категорій критичності, визначених у [2]. Всі об'єкти критичної інфраструктури поділяються на чотири категорії критичності (рис. 1).

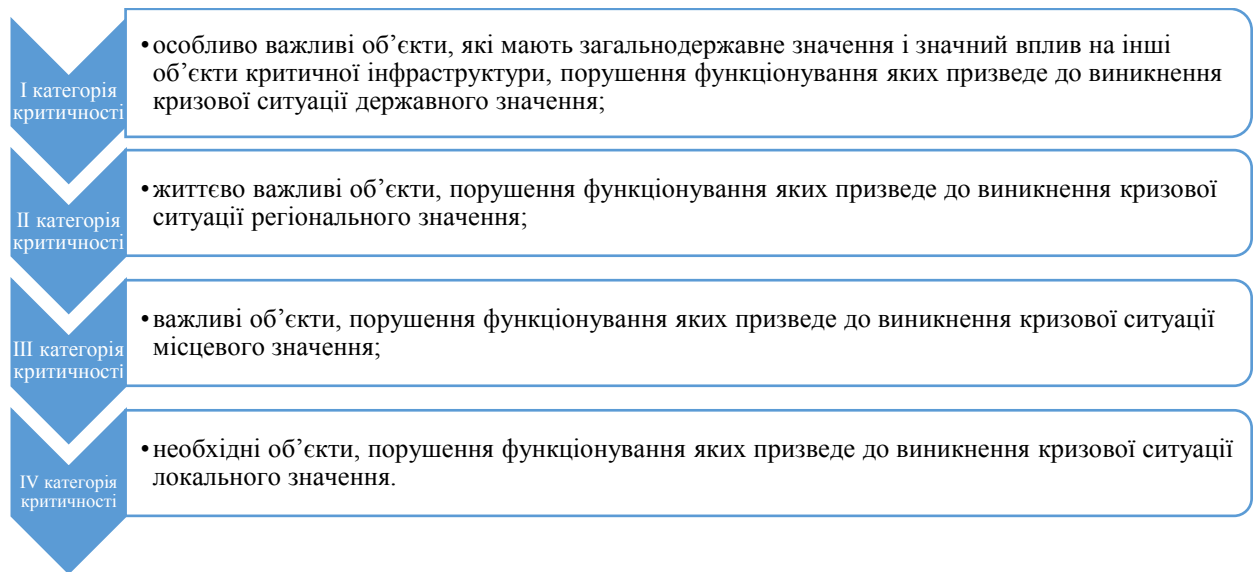

Рис. 1 Категорії критичності ОКІ

Реєстр об'єктів критичної інфраструктури відіграє важливу роль у координації процесу захисту критичної інфраструктури України. Він дозволяє узгодити дії суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури, запровадити обмін інформацією між суб'єктами захисту, створити єдину базу даних щодо загроз і вразливостей, здійснити оцінку стану захищеності ОКІ, забезпечити паспортизацію та захист об'єктів [3].

Паспорт безпеки на ОКІ є одним з ключових документів у сфері захисту критичної інфраструктури. Відповідно до нього визначаються заходи, які мають вживатися у разі виникнення загроз [4].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України у 2023 році затверджено Національний план захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури [5].

У зв'язку з пошкодженням і руйнуванням об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору на всій території України, які є критично важливими для життєдіяльності суспільства, можливим подальшим застосуванням агресором тактики масованих повітряних ударів по цих об'єктах, прийнято рішення Ради національної безпеки і оборони України про виконання робіт та заходів із належного інженерного та фізичного захисту (протидронового захисту, систем оповіщення, укриттів для персоналу, розміщення запасних/дублювальних пунктів управління у захищених місцях) об'єктів критичної інфраструктури, збільшення кількості та посилення обороноздатності вогневих груп зі складу Збройних Сил України та Національної гвардії України, які здійснюють протиповітряне прикриття, охорону і оборону об'єктів критичної інфраструктури [6].

В кінці 2023 року було затверджено Методику оцінювання стану інженерного захисту об'єктів критичної інфраструктури. Методика розроблена в рамках загальної концепції інженерного захисту об'єктів критичної інфраструктури «Країна-Фортеця», яка призначена забезпечити захист ОКІ. В ній передбачено три рівні захисту елементів ОКІ [7].

Перший рівень захисту повинен забезпечити захист елементів ОКІ від поодиноких непрямих влучань безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та протиосколковий захист від поодиноких непрямих влучань ракети на відстані 15 метрів від споруди інженерного захисту (СІЗ).

Другий рівень захисту повинен забезпечити захист елементів ОКІ від поодиноких прямих влучань БпЛА та протиосколковий захист від поодиноких непрямих влучань ракети на відстані від СІЗ.

Третій рівень захисту повинен забезпечити захист елементів ОКІ від поодиноких прямих влучань БпЛА та від поодиноких прямих влучань ракет.

Визначено три категорії відповідальності елементів ОКІ.

Категорія А – конструкції та елементи ОКІ, відмова яких може призвести до повної непридатності до експлуатації ОКІ або значної його частини, а відновлення триває більш ніж три тижні (головні трансформатори, центри управління, турбіни, генератори тощо).

Категорія Б – конструкції та елементи ОКІ, відмова яких може призвести до ускладнення нормальної експлуатації ОКІ або до відмови інших елементів ОКІ, які не належать до категорії А, і їх відновлення триває від одного до трьох тижнів (газорозподільні вузли тощо).

Категорія В – конструкції та елементи ОКІ, відмова яких не призводять до порушення основної функції ОКІ, функціонування інших конструкцій або їх елементів, а відновлення триває до одного тижня (другорядні трубопроводи, лінії електроживлення тощо).

Наказами силових відомств України затверджено вимоги до розроблення планів захисту – План захисту об'єкта критичної інфраструктури за проектною загрозою національного рівня «терористичний акт або диверсія»; План захисту об'єкта критичної інфраструктури за проектною загрозою національного рівня «економічний тероризм»; План захисту об'єкта критичної інфраструктури за проектною загрозою національного рівня «пожежі та вибухи».

Плани захисту є невід'ємною складовою паспорта безпеки на об'єкт критичної інфраструктури за проектною загрозою національного рівня «пожежі та вибухи». План захисту (як складову паспорта безпеки) ОКІ розробляє оператор критичної інфраструктури [8]. Метою реалізації плану захисту є збереження життя та здоров'я персоналу ОКІ, забезпечення безпеки та стійкості ОКІ шляхом впровадження заходів з пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту, які дозволять швидко ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій на ОКІ, мінімізувати завдані збитки, зберегти критично-важливе обладнання, будівлі і споруди задля можливості відновлення їх роботи та забезпечення надання об'єктами життєво-важливих функцій для населення у максимально-короткі терміни.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про критичну інфраструктуру від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. Редакція від 01.01.2024. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
2. Постанова КМУ від 4 жовтня 2020 р. № 1109 Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури. Редакція від 16.01.2024. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020#Text>
3. Постанова КМУ від 28 квітня 2023 р. № 415 Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, включення таких об'єктів до Реєстру, доступу та надання інформації з нього. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2023#Text>
4. Постанова КМУ від 4 серпня 2023 р. № 818 Деякі питання паспортизації об'єктів критичної інфраструктури. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-2023#Text>

5. Розпорядження КМУ від 19 вересня 2023 р. № 825-р Про затвердження Національного плану захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2023#Text>
6. Указ Президента України № 695/2023 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 жовтня 2023 року «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій». Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695/2023#Text>
7. Методика оцінювання стану інженерного захисту об'єктів критичної інфраструктури. Вилучено з: https://mtu.gov.ua/files/Методика_3011.pdf
8. Наказ ДСНС 08.12.2023 № 986 Рекомендації з розроблення планів захисту за проектною загрозою національного рівня «пожежі та вибухи».